

Rolf K. Andersen,
Johan Røed Steen og
Anne Mette Ødegård

LOs tillitsvalgtpanel april 2020: Konsekvenser av koronaviruset

Oppsummering av resultater, del 1

Rolf K. Andersen, Johan Røed Steen og Anne Mette Ødegård

LOs tillitsvalgtpanel april 2020
Konsekvenser av koronaviruset
Oppsummering av resultater, del 1

Fafo-notat 2020:07

Fafo-notat 2020:07

© Fafo 2020

ISSN 0804-5135

Innhold

Om undersøkelsen	4
1. Økonomi og sysselsetting.....	5
2. Permitteringer og endret arbeidsmengde.....	8
3. Informasjon, involvering og samarbeidsklime	12

Om undersøkelsen

Denne undersøkelsen i LOs tillitsvalgtpanel ble gjennomført i perioden fra 17. april til 7. mai 2020. Samtlige spørsmål er knyttet til de umiddelbare konsekvensene av koronaviruset som førte til at store deler av Norge «stengte ned» i midten av mars.

Covid-19-viruset rammet det norske arbeidsmarkedet hardt og arbeidsledigheten steg til rekordhøyde på kort tid. Arbeidsplasser ble stengt som resultat av myndighetspålagte forordninger eller fordi markedet ble borte nærmest over dagen. Mange arbeidstakere ble permitterte, helt eller delvis. For andre yrkesgrupper har krisesituasjonen ført til mer arbeid.

Det var 1079 deltakere i LOs tillitsvalgtpanel som svarte på undersøkelsen. 787 av disse er tillitsvalgte på en arbeidsplass, mens 268 er tillitsvalgte på forenings- eller forbundsnivå. Blant de arbeidsplassetillitsvalgte er det en noenlunde jevn fordeling mellom privat og offentlig sektor. De fleste spørsmålene i denne runden av tillitsvalgtpanelet dreier seg om forhold og konsekvenser av koronaviruset for arbeidsplassen. Det rapporteres her ikke om samtlige spørsmål som ble stilt. Svarene på resten av spørsmålsbatteriene kommer i en senere oppsummering.

Panelet er rekruttert blant tillitsvalgte i samtlige LO-forbund, og består i 2020 av rundt 3400 personer. De svarer via skjema på internett på spørsmålsbatterier som sendes ut to-tre ganger per år. LOs tillitsvalgtpanel ble opprettet i 2012, på oppdrag fra LO. Formålet er å gjennomføre korte spørreundersøkelser der tillitsvalgte kan si sin mening om aktuelle temaer i norsk arbeidsliv. Fafo har rekruttert tillitsvalgte ved hjelp av e-postlister fra forbundene. Panelet er så langt det er mulig sammensatt slik at andelen tillitsvalgte fra hvert forbund tilsvarer forbundets andel av LOs medlems-tall. Flertallet er tillitsvalgte på en arbeidsplass. I tillegg har vi noe som for enkelthets skyld omtales som «elitepanel». Dette består av tillitsvalgte høyere opp i systemet, som forenings-/avdelingsnivå eller sentralt i et forbund.

Basert på informasjon de tillitsvalgte har oppgitt om sin arbeidsplass er respondentene delt inn i følgende sektorer:

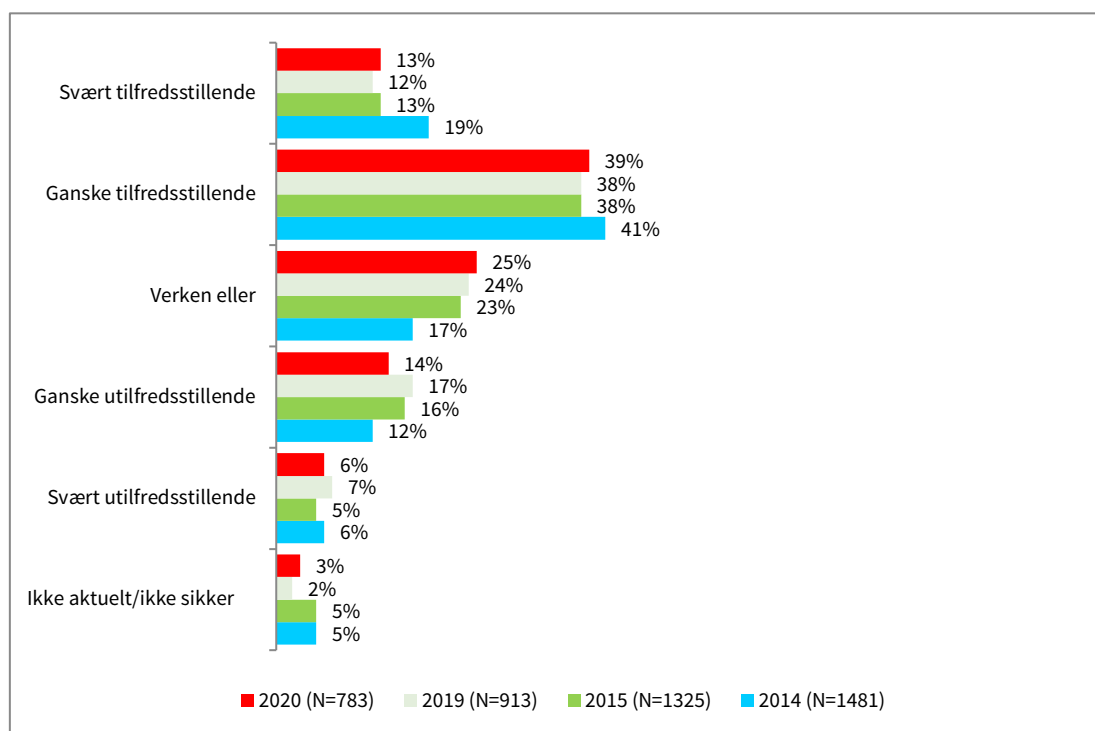
- privat vareproduksjon (industri, bygg, anlegg, offshorevirksomhet m.m.),
- privat tjenesteproduksjon (varehandel, samferdsel, transport, bank og finans, renhold, vakt m.m.)
- statlig sektor inkludert helseforetak
- kommunal/fylkeskommunal sektor
- fristilt offentlig virksomhet

1 Økonomi og sysselsetting

De tillitsvalgte har ved flere anledninger fått spørsmål om hvordan de vurderer arbeidsplassens økonomi. Det dreier seg om de økonomiske resultatene i virksomheten og om utvikling i antall ansatte to år fram i tid.

I figur 1.1 vises svarfordelingen på hvordan de tillitsvalgte vurderer de økonomiske resultatene på arbeidsplassen fra 2014 til 2020. Selv om vi på undersøkelsestidspunktet var midt oppe i den største krisa siden andre verdenskrig, viser resultatene en forbausende stabilitet. En naturlig forklaring kan være at de økonomiske konsekvensene først vil vise seg når det har gått en tid.

Figur 1.1 Så langt du kjenner til, hvordan er de økonomiske resultatene i din virksomhet? 2014-2020.

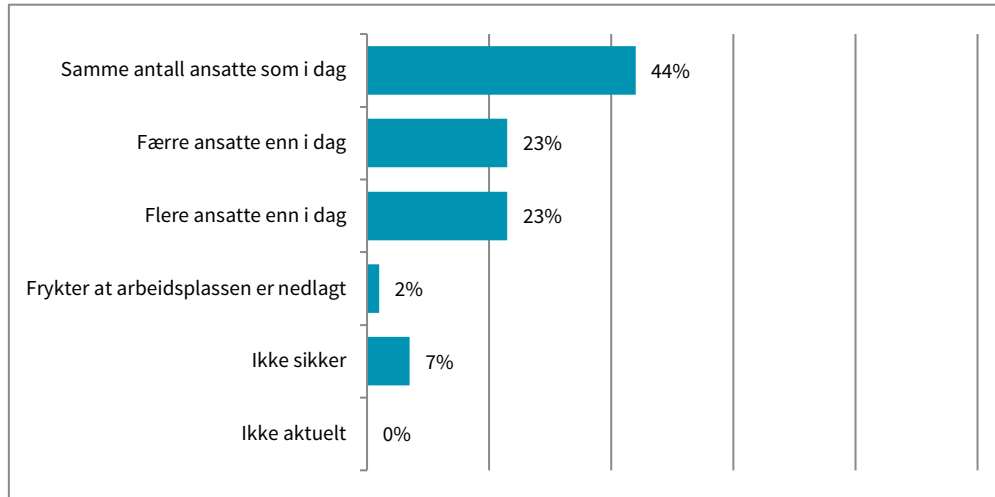

Totalt er det 52 prosent av de tillitsvalgte som svarer at den økonomiske situasjonen i virksomheten er svært eller ganske tilfredsstillende. Dette er omtrent på samme nivå som i 2015 og 2019. I 2014 var det 60 prosent som mente det samme – altså var det en noe større andel som vurderte den økonomiske situasjonen som tilfredsstillende for seks år siden.

Det er ganske stor forskjell mellom privat og offentlig sektor når det gjelder vurderinger av virksomhetens økonomiske resultater. I 2020 er det blant de tillitsvalgte i privat sektor 20 prosent som svarer at situasjonen er «svært tilfredsstillende» og 47 prosent som svarer «ganske tilfredsstillende». Til sammenlikning er det blant tillitsvalgte i offentlig sektor 4 prosent som svarer «svært tilfredsstillende» og 31 prosent som svarer «ganske tilfredsstillende».

De tillitsvalgte fikk også spørsmål om antall framtidige ansatte på arbeidsplassen, altså om de tror det blir flere eller færre ansatte i løpet av de nærmeste to årene.

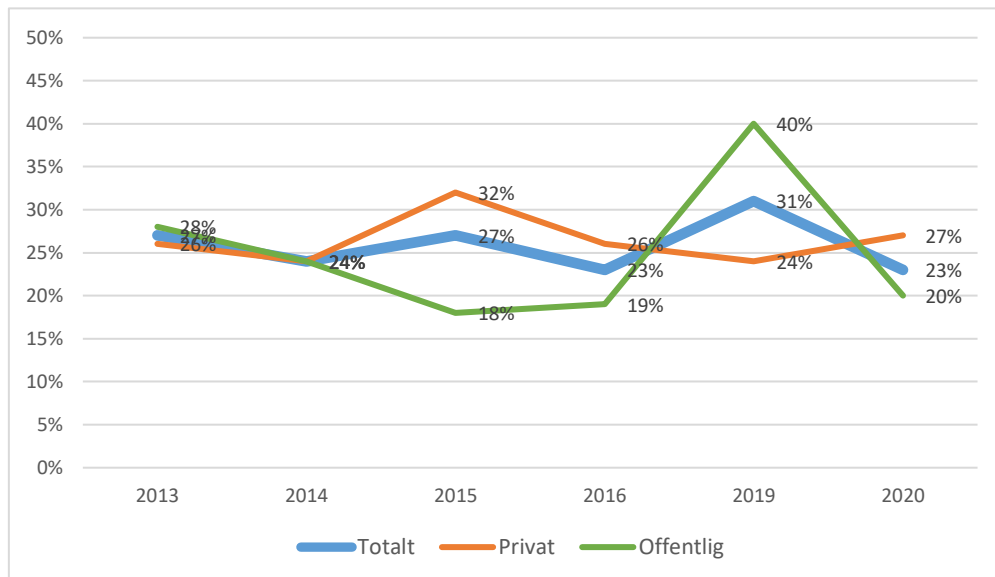
Figur 1.2. Hvis du ser to år fram i tid, tror du at det på din arbeidsplass er (N=783).

De fleste tror de har samme antall ansatte som i dag to år frem i tid. Samtidig er det et betydelig mindretall, nær én av fire, som tror de kommer til å være færre ansatte om to år.

Hvis vi ser på utviklingen de siste årene – altså hva de tillitsvalgte har svart siden 2013, var det i 2015, altså i kjølvannet av det forrige oljeprisfallet, at bekymringen var størst i privat sektor. Da va det 32 prosent som mente at det ville bli færre ansatte på arbeidsplassen to år fram i tid (se figur 1.2.).

Figur 1.2. Andel tillitsvalgte som tror det blir færre ansatte på arbeidsplassen to år fram i tid. 2013-2020. (Minste N=783)

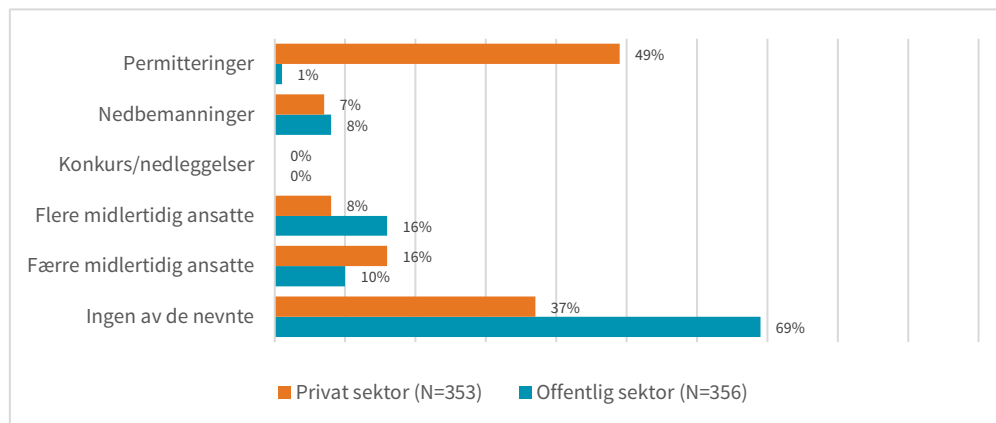
I privat sektor er det 27 prosent av de tillitsvalgte som tror at det blir færre ansatte på arbeidsplassen i løpet av de neste to årene. Denne antakelsen viser seg å være stabil, sammenliknet med svarene fra 2019. De store utslagene finner vi blant tillitsvalgte i offentlig sektor. Som vist i figuren, var det fra 2016 til 2019 et kraftig hopp i

andelen som mente at det ville bli færre arbeidsplasser, fra 19 til 40 prosent. Trolig skyldes dette at tillitsvalgte i offentlig sektor forventet kutt som følge av ABE-reformen (avbyråkratiserings- og effektivitetsreformen) Regionsreformen og kommunesammenslåinger kan også ha påvirket svarene i offentlig sektor i 2019. Nå har forventningene snudd. Andelen som tror det blir færre arbeidsplasser har blitt halvert – fra 40 til 20 prosent. Dette kan ha sammenheng med at det forventes større arbeidsmengde i kjølvannet av koronaviruset.

2 Permitteringer og endret arbeidsmengde

Blant tillitsvalgte i privat sektor var det rundt halvparten som hadde erfart at det var gjennomført permitteringer i perioden fra midten av mars til begynnelsen av mai. Offentlig sektor vil i hovedsak ikke bli berørt av permitteringer. Tillitsvalgte i offentlig sektor rapporterer imidlertid om en økning i antall midlertidige ansatte.

Figur 2.1. Har dere på din arbeidsplass opplevd noen av det følgende i løpet av den siste måneden? (flere svar mulig)

Det var privat tjenesteproduksjon som ble hardest rammet av permitteringer i denne første perioden etter at store deler av Norge stengte ned: 65 prosent av de tillitsvalgte svarer at de hadde opplevd dette. Tilsvarende andel i privat vareproduksjon var 34 prosent.

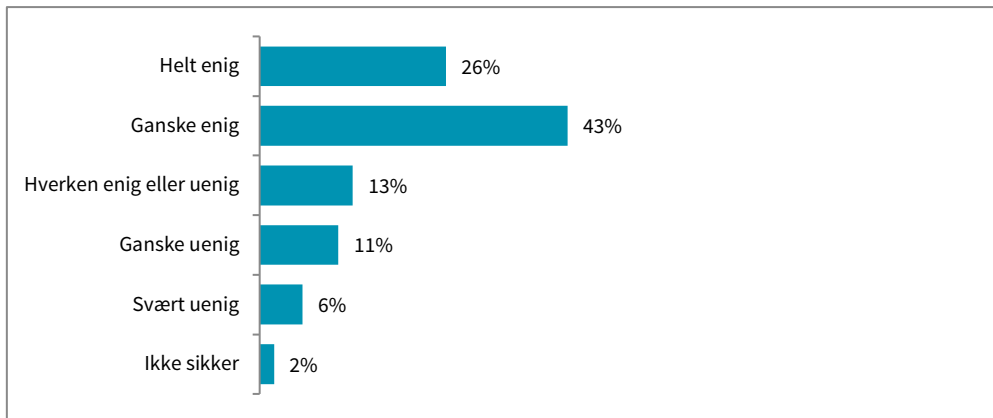
De som hadde opplevd permitteringer ble spurt om hvor stor andel av arbeidsstokken dette omfattet. Nesten halvparten svarer at dette dreide seg om under 10 prosent. Én av fem hadde erfart dramatiske tilstander hvor enten mer enn 75 prosent eller alle ansatte har blitt permittert. Resten fordelte seg på følgende vis:

- 14 prosent hadde opplevd at 11-25 prosent av de ansatte på arbeidsplassen var blitt permittert
- 7 prosent hadde opplevd at 26-50 prosent av de ansatte var blitt permittert
- 9 prosent hadde opplevd av 51-75 prosent av de ansatte var blitt permittert

De tillitsvalgte som hadde erfaring med permitteringer ble spurt om det hadde vært gjennomført drøftinger eller forhandlinger med arbeidsgiver i forbindelse med permitteringene. Over 90 prosent svarte bekreftende på dette.

Det viste seg også at det ute på de berørte arbeidsplassene har vært ganske stor enighet om varslede og gjennomførte permitteringer (se figur 2.2). Nesten 70 prosent sa seg helt eller ganske enig i permitteringene.

Figur 2.2. Hvor enig eller uenig har din klubb/forening vært i de permitteringene som har blitt varslet/gjennomført? (N=199).

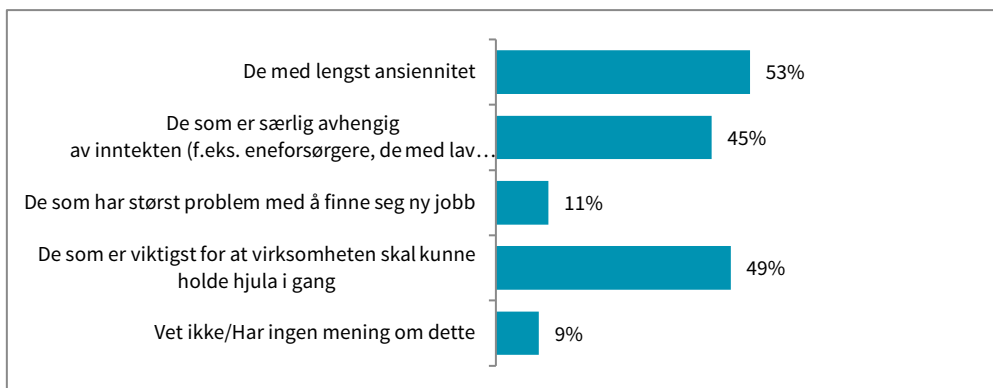
Det var 6 prosent som svarte at de var «svært uenig» og 11 prosent som svarte «ganske uenig».

Over 40 prosent av de som hadde erfart permitteringer, mente videre at det er sannsynlig at det kommer ytterligere permitteringer i løpet av de neste 1-2 månedene.

Blant tillitsvalgte i virksomheter hvor det *ikke* var blitt gjennomført permitteringer, var det på det aktuelle tidspunktet (april-mai), 19 prosent i privat sektor som mente at det kunne bli aktuelt med permitteringer i løpet av de neste 1-2 månedene.

Ifølge hovedavtalen mellom LO og NHO krever permittering saklig grunn, og ansiennitetsprinsippet skal danne utgangspunkt for hvem som permitteres. Ansiennitetsprinsippet kan fravikes når det er saklig grunn. Vi spurte de tillitsvalgte hvilke grupper de mener er viktigst å skjerme når virksomheten må permittere.

Figur 2.3. Ved valg mellom flere arbeidstakere, hvilken gruppe synes du det er viktigst å skjerme fra permittering? (inntil to svar er mulig) (N=781).

Som vist i figur 2.3, er det tre grupper som peker seg ut som viktige å skjerme: de med lengst ansiennitet, de som er viktige for å holde virksomheten i gang og de som er særlig avhengig av inntekten.

Det var kun 58 tillitsvalgte som hadde opplevd nedbemanning i april-mai. Disse fikk også oppfølgingsspørsmål, men det så få tillitsvalgte som på dette tidspunktet hadde erfaring med denne konsekvensen av koronaviruset at vi velger å ikke rapportere resultatene fra denne delen av undersøkelsen.

Det var totalt 13 prosent av de tillitsvalgte i privat sektor som forventet at det kom til å bli nedbemanninger i løpet av de nærmeste 1-2 månedene etter at undersøkelsen ble foretatt. 4 prosent mente at det kan bli «svært aktuelt» og 9 prosent som mente at det kan bli «ganske aktuelt».

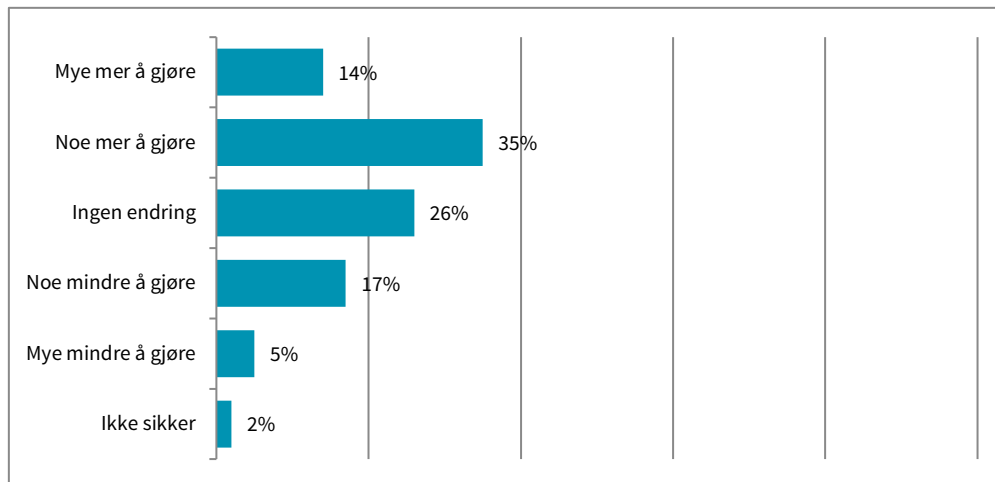
Tillitsvalgte på forenings-, avdelings- og forbundsnivå ble spurt om de har fått henvendelser fra tillitsvalgte på arbeidsplassene i forbindelse med krisetilstanden. Ikke overraskende er det spørsmål om permitteringer som topper denne lista. 41 prosent svarer at de har fått spørsmål om permitteringer. Videre har sentrale tillitsvalgte fått henvendelser som angår: (flere svar mulig)

- endringer av arbeidsavtaler (37 prosent),
- manglende informasjon fra arbeidsgiver (32 prosent)
- bruk av hjemmekontor (31 prosent)
- bruk av digitale hjelpemidler (25 prosent)
- manglende forhandlingsvilje fra arbeidsgiver (20 prosent)
- oppsigelser (19 prosent)
- konkurs/nedleggelse (7 prosent)

Endret arbeidsmengde?

Det er stor variasjon i hvordan koronakrisen har påvirket norsk arbeidsliv. Permitteringer og nedbemanninger skyldes i hovedsak mangel på arbeid. Men det er også mange som får *mer* å gjøre i krisetider. Om lag halvparten av de tillitsvalgte svarte at arbeidsmengden hadde økt i løpet av den siste månedene.

Figur 2.4. Har din virksomhet fått endret arbeidsmengden i løpet av den siste måneden? Har dere i så fall fått ... (N=548)

Totalt viser tallene også at drøyt 20 prosent har fått mindre å gjøre, mens én av fire svarte at det ikke var noen endring i arbeidsmengde. Her er det forskjell i svarene mellom tillitsvalgte i privat og offentlig sektor. Det var 57 prosent av de tillitsvalgte i offentlig sektor som svarte at arbeidsmengden hadde økt i løpet av den siste måneden. Tilsvarende andel i privat sektor var på 40 prosent.

Hva vil skje når krisen er over?

De tillitsvalgte fikk også spørsmål om hva de tror vil skje med arbeidsplassen når krisen er over. Vil den fortsette som før? Ha flere eller færre ansatte? Eller er den nedlagt eller konkurs? Hva de tillitsvalgte mente var mer eller mindre sannsynlige alternativer er oppsummert i tabell 2.1.

Tabell 2.1. Om du ser framover til et tidspunkt der koronasituasjonen er over, forventer du at virksomheten du er tillitsvalgt i vil gjøre noe av det følgende? (N=781)

	Svært sannsynlig	Ganske sannsynlig	Verken eller	Ganske usannsynlig	Svært usannsynlig	Ikke sikker
Skille ut deler av virksomheten	1 %	5 %	13 %	16 %	59 %	6 %
Slå sammen deler av virksomheten	2 %	7 %	19 %	15 %	52 %	6 %
Er nedlagt/konkurs	1 %	1 %	7 %	10 %	79 %	3 %
Innføre ny teknologi	11 %	33 %	27%	6 %	16 %	8 %

En av konklusjonene fra denne spørsmålsrunden må være at tillitsvalgte har tro på at virksomheten skal klare seg gjennom krisa. 9 av 10 mener for eksempel at det er usannsynlig at virksomheten legges ned eller går konkurs. At det innføres ny teknologi, er det 44 prosent som tror er en sannsynlig konsekvens av krisa. Blant de tillitsvalgte i offentlig sektor er det 51 prosent som mener dette, mens tilsvarende andel i privat sektor er 35 prosent.

Når det gjelder å skille ut deler av virksomheten, er det totalt 6 prosent som mener dette er sannsynlig. Her er det ingen signifikante forskjeller mellom sektorene.

9 prosent av de tillitsvalgte mener at det er sannsynlig at deler av virksomheten slås sammen. Heller ikke her er det signifikante forskjeller mellom offentlig og privat sektor.

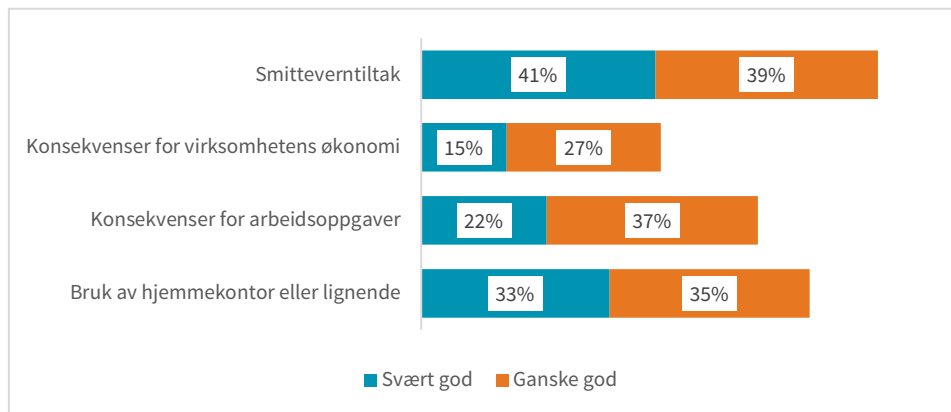
Til sammen er det 20 prosent av de tillitsvalgte som mener at det er sannsynlig at virksomheten vil fortsette med færre ansatte enn i dag. Samme andel – 20 prosent – svarer at det er sannsynlig at man vil fortsette med flere ansatte. Innenfor privat tjenesteproduksjon er det 33 prosent som mener at virksomheten vil fortsette med færre ansatte. Innenfor offentlig sektor, er det til sammenlikning, 12 prosent som mener at man vil fortsette med færre ansatte.

3 Informasjon, involvering og samarbeidsklime

Hvordan har informasjonen fra arbeidsgiver vært i forbindelse med koronakrisa? Og har krisa påvirket samarbeidsklimaet mellom partene? Det er to av temaene som det ble stilt spørsmål om i forbindelse med denne undersøkelsen.

Smitteverntiltak og økonomiske konsekvenser har trolig vært de mest aktuelle temaene for de fleste arbeidstakere de siste månedene. Vi ba de tillitsvalgte vurdere hvordan ledelsen har taklet det omfattende behovet for informasjon.

Figur 3.1. Hvordan vurderer du ledelsens informasjon til de ansatte i forbindelse med koronaviruset på følgende områder? (N=781). Andel som svarer «svært god» eller «ganske god».

Svarene viser at de tillitsvalgte i hovedsak er fornøyde med arbeidsgivers evne til å informere, med et mulig unntak for konsekvenser for virksomhetens økonomi.

Åtte av ti tillitsvalgte mener at ledelsen har gitt svært god eller ganske god informasjon om smitteverntiltak. Vurderingen er lik blant tillitsvalgte i privat og offentlig sektor.

Til sammen er det 42 prosent som mener at informasjon om de økonomiske konsekvensene har vært god. I privat sektor er andelen 53 prosent. I offentlig sektor er det flere som svarer «verken god eller dårlig» eller «ikke aktuelt» enn i privat sektor.

Når det gjelder informasjon om konsekvenser for arbeidsoppgaver, er det til sammen 59 prosent som mener at den har vært svært god eller ganske god. Andelen er litt høyere blant tillitsvalgte i offentlig sektor sammenliknet med privat sektor (63 vs. 58 prosent).

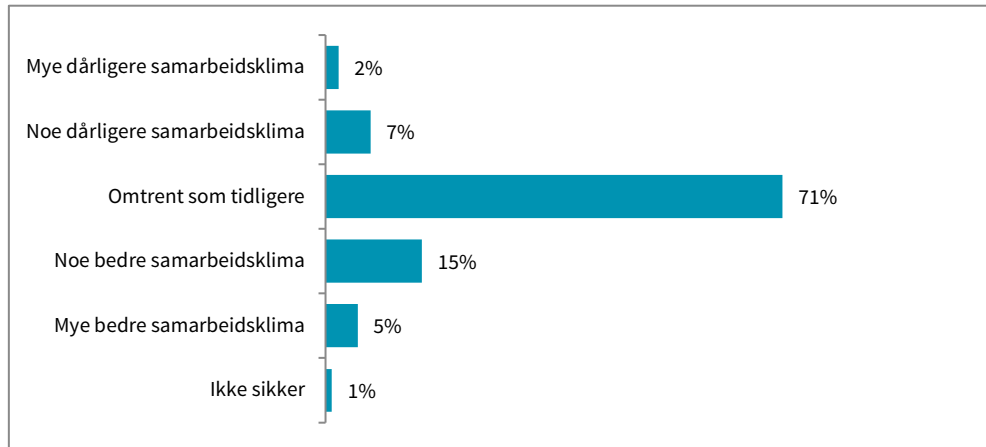
Det er om lag sju av ti som er fornøyde med informasjonen om bruk av hjemmekontor eller lignende.

Det ble også stilt spørsmål om tillitsvalgte har vært involvert i diskusjoner om smitteverntiltak på arbeidsplassen. Her var det sju av ti tillitsvalgte som svarte bebreftende.

Kriser kan virke splittende, men kan også bidra til større samhold og bedre samarbeid. Totalt sett er det flere som mener at det har blitt et bedre enn dårligere

samarbeidsklima med arbeidsgiver sammenliknet med perioden før koronakrisen (se figur 3.2). Til sammen 20 prosent svarer at det har blitt et noe eller mye bedre samarbeidsklima. På den andre siden av skalaen svarer totalt 9 prosent at samarbeidsklimaet har blitt dårligere. Det er ingen signifikante forskjeller mellom tillitsvalgte i privat og offentlig sektor.

Figur 3.2. Vil du si at samarbeidsklimaet mellom deg og arbeidsgiver den siste måneden er blitt dårligere, bedre eller er det omtrent som før krisen? (N=781).

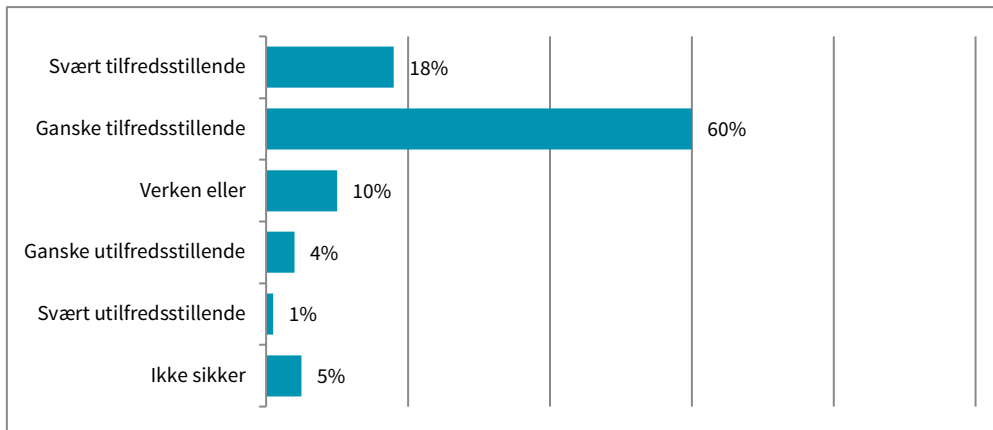
Når ni av ti tillitsvalgte svarer at samarbeidsklimaet med arbeidsgiver enten er det samme eller har bedret seg, kan man litt høytidelig fastslå at den norske arbeidslivsmodellen klarer seg godt i krisetider. De tillitsvalgte ble også bedt om å ta stilling til følgende påstand: «Samarbeid mellom tillitsvalgte og arbeidsgivere bidrar til å redusere negative effekter av krisen». 69 prosent sa seg helt enige i denne påstanden, mens 20 prosent sa seg delvis enige. Det var bare 2 prosent som var uenige.

På spørsmål om reell påvirkning på arbeidsplassene, er resultatene mindre entydige. Det er drøyt 33 prosent som svarer at de har hatt ganske stor innflytelse over beslutninger som er viktige for medlemmene i forbindelse med krisetilstanden, mens 8 prosent svarer at de har hatt svært stor innflytelse. På dette området er det ingen forskjeller mellom offentlig og privat sektor.

Det er videre 53 prosent som svarer at de har hatt formelle møter med arbeidsgiver ukentlig eller oftere den siste måneden, mens 64 prosent har hatt uformelle møter eller samtaler ukentlig eller oftere. Tross dette er det såpass store andeler som 24 prosent som *ikke* har hatt noen formelle møter med arbeidsgiver siste måned, og 19 prosent som *ikke* har hatt uformelle møter i denne perioden.

Også på sentralt nivå har samarbeidet mellom partene vært sentralt i håndteringen av krisesituasjonen. Blant tillitsvalgte på forenings-, -avdelings- og forbundsnivå er det stor oppslutning om at fagbevegelsen har håndtert samarbeidet med arbeidsgiver og myndigheter på en god måte (se figur 3,3). Nesten åtte av ti mener at dette har fungert på en tilfredsstillende måte.

Figur 3.3. Samarbeid mellom partene i arbeidslivet har vært sentralt i håndteringen av krisesituasjonen. Hvordan vil du vurdere fagbevegelsens samarbeid med arbeidsgivere og myndigheter den siste måneden? (N=267).

LOs tillitsvalgtpanel april 2020: Konsekvenser av koronaviruset

Denne undersøkelsen viser noen av de umiddelbare erfaringene fra LO s tillitsvalgte i forbindelse med at Norge «stengte ned» som følge av koronaviruset. Rundt halvparten av de tillitsvalgte i privat sektor opplevde arbeidstakere på deres arbeidsplass ble permittert. Svarene viser også at samarbeidet med arbeidsgiverne i denne krisesituasjonen i stor grad har fungert

Borggata 2B
Postboks 2947 Tøyen
N-0608 Oslo
www.fafo.no

Fafo-notat 2020:07
ID-nr.: 10327